

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-133>

УДК 338.2

ЦИФРОВА СКЛАДОВА ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРІЇВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗМЕНШЕННЯ ВПЛИВУ НЕСТАБІЛЬНИХ УМОВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

DIGITAL COMPONENT OF FINANCIAL PLANNING OF AGRICULTURAL ACTIVITIES AS A TOOL FOR REDUCING THE IMPACT OF UNSTABLE FARMING CONDITIONS

Халатур Світлана Миколаївна

доктор економічних наук, професор,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8331-3341>

Масюк Юлія Володимирівна

кандидат економічних наук, професор,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-6339-3011>

Бреславець Сергій Сергійович

магістр,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-5199-5951>

Khalatur Svitlana, Breslavez Sergii, Masiuk Iuliia
Dniprovsk State Agrarian University of Economics

У статті досліджено процес фінансового планування у виробничо-господарській діяльності аграрних підприємств. Також відокремлено фактори впливу на аграрно-виробничу діяльність, в тому числі цифрову складову основного інструменту в умовах нестабільності господарювання. Визначено методологічні підходи застосування механізму фінансового планування та його реалізацію в аграрних підприємствах. Авторами проаналізовано методи фінансового планування аграрних виробників, які мають істотний вплив на стабілізацію їх діяльності, а також підвищення фінансових результатів. В ході дослідження виявлено, що саме цифрові технології мають переваги при складанні стратегічних та оперативних фінансових планів. Доведено, що саме фінансове планування у виробничо-господарській діяльності аграрних підприємств дозволяє ефективно використовувати фінансові ресурси, забезпечувати фінансову стійкість та досягати стратегічних цілей підприємства

Ключові слова: цифровізація, фінансове планування, аграрне підприємство, аграрна діяльність.

Financial planning in the production and economic activity of agrarian enterprises is an important element to ensure their stability and efficiency, especially in conditions of uncertainty and market transformations. The article examines the process of financial planning in the production and economic activity of agrarian enterprises. Factors influencing agricultural and production activity, including the digital component of the main tool in conditions of economic instability, are also separated. Methodological approaches to the application of the financial planning mechanism and its implementation in agricultural enterprises are determined. The authors analyzed the methods of financial planning of agricultural producers, which have a significant impact on stabilizing their activities, as well as increasing financial results. In the course of the research, it was found that digital technologies have advantages in drawing up strategic and operational financial plans. It has been proven that Financial planning in the production and economic activity of agricultural enterprises allows to effectively use financial resources, ensure financial stability and achieve strategic goals of the enterprise. When determining this or that method of financial planning, agricultural enterprises should take into account the effect of objective factors that directly affect the final performance indicators

of their activities and are capable of increasing production efficiency. Among the considerable number of financial instruments capable of increasing the synergistic effect of the determining factors of the financial planning process in the course of making optimal decisions by commodity producers, those that reduce the fluctuations of the market environment and the impact of negative conditions of the country's economy on the production activity of the agricultural sector should be singled out. Digital technologies in the financial planning system are one of these tools. Therefore, digital technologies as a component of the financial planning process of agricultural enterprises play a decisive role in modern business conditions.

Keywords: digitalization, financial planning, agricultural enterprise, agricultural activity.

Постановка проблеми. В нестабільних умовах функціонування аграрні підприємства повинні використовувати один із найбільш ефективних інструментів – фінансове планування. Фінансове планування у виробничо-господарській діяльності аграрних підприємств дозволяє ефективно використовувати фінансові ресурси, забезпечувати фінансову стійкість та досягати стратегічних цілей підприємства [8, с. 317]. Крім того методи фінансового планування здатні зменшити вплив фінансового ризику, ризик неплатоспроможності та покращення їх фінансового стану в цілому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивченню питань фінансового планування присвятили чимало вчених економічного напрямку, такі як: Акофф Р., Ансофф І., Алексеєва М., Бочаров В., Брейлі Р., Бріггем І., Білик М., Бланк І. О., Дергалюк Б., Деркач Н., Дорошенко О. О., Дьяченко Н. А., Єрохін С. А., Вільямс С. С., Кірсанова Т. О., Сидорчук І., Сорокатиї В. М., Опарін В., Орлов О., Тешева Л. В., Терещенко О., Тропіна В., Чумаченко М., Чупис А., Хохлов М. П., Петрова І. М. [1–8]. Але деякі аспекти фінансового планування мають недостатнє наукове дослідження в частині цифрового забезпечення як важливої складової аграрної діяльності в умовах нестабільного функціонування ринкової економіки.

Виділення раніше не виділених частин загальної проблеми. Актуальність обраного напрямку зумовлена пошуком новітніх цифрових технологій задля забезпечення системи ефективного фінансового планування аграрних товаровиробників, як пріоритетної функції управління господарюючих суб'єктів. Саме фінансове планування виступає інструментом зменшення впливу нестабільних умов господарювання, що позитивно впливає на кінцеві фінансові результати та показники ефективності діяльності аграрних підприємств [6, с. 192].

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення цифрової складової фінансового планування діяльності аграріїв як інструменту зменшення впливу нестабільних умов

господарювання, а також визначення методологічних та теоретичних аспектів механізму фінансового планування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансове планування у виробничо-господарській діяльності аграрних підприємств є важливим елементом для забезпечення їх стабільності та ефективності, особливо в умовах невизначеності та ринкових перетворень. Процес фінансового планування включає декілька етапів, що дозволяють аграрним підприємствам прогнозувати та контролювати свої фінансові ресурси [7, с. 85].

Отже, виникає необхідність диференціювати основні етапи цього процесу, що видно наочно на рисунку 1.

Етап 1. Визначення цілей фінансового планування:

а) Формулювання стратегічних цілей: Визначення довгострокових цілей підприємства, таких як розширення виробництва, підвищення рентабельності або освоєння нових ринків.

б) Постанова тактичних цілей: Визначення короткострокових цілей, які мають бути досягнуті протягом року або сезону, наприклад, збільшення обсягів виробництва або зниження витрат.

Етап 2. Аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища:

а) Аналіз фінансового стану: Оцінка поточного фінансового стану підприємства, включаючи аналіз балансу, звіту про прибутки і збитки, грошових потоків.

б) SWOT-аналіз: Аналіз сильних та слабких сторін підприємства, а також можливостей та загроз зовнішнього середовища [6, с. 192].

в) Аналіз ринкових умов: Дослідження поточної ситуації на ринку сільськогосподарської продукції, цінових тенденцій, конкуренції та регуляторних вимог.

Етап 3. Розробка фінансової стратегії:

а) Вибір оптимальної структури капіталу: Визначення оптимального співвідношення власного та залученого капіталу [5, с. 51].

б) Планування інвестицій: Визначення потреб в інвестиціях для розвитку підприєм-

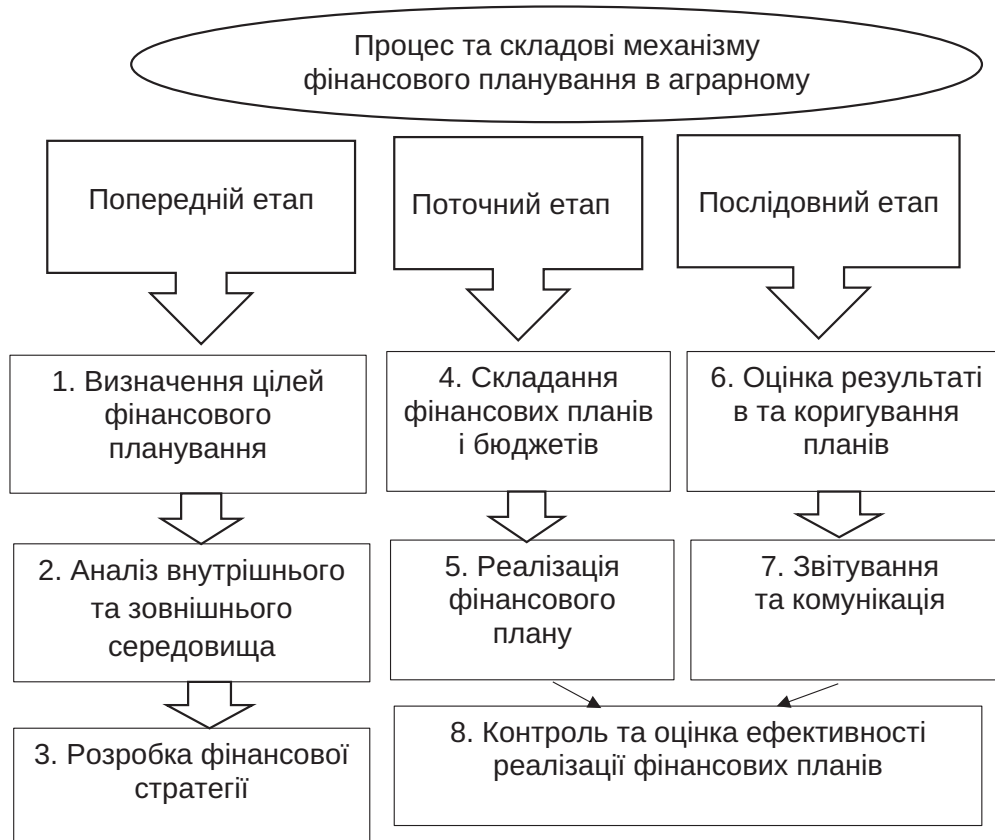

Рис. 1. Процес та складові механізму фінансового планування в аграрному підприємстві

Джерело: складено авторами

ства та вибір найбільш ефективних інвестиційних проектів.

в) Управління ризиками: Впровадження заходів для зниження фінансових ризиків, таких як страхування, хеджування, диверсифікація діяльності.

Етап 4. Складання фінансових планів і бюджетів:

а) Операційний бюджет: Планування доходів і витрат на основі прогнозів виробництва та реалізації продукції.

б) Інвестиційний бюджет: Планування капіталовкладень у довгострокові активи, такі як техніка, будівлі, земельні ділянки.

в) Фінансовий бюджет: Планування надходжень та витрат грошових коштів, управління ліквідністю підприємства.

Етап 5. Реалізація фінансового плану:

а) Виконання бюджету: Контроль за виконанням запланованих бюджетів та коригування діяльності у випадку відхилень.

б) Моніторинг і контроль. Регулярний аналіз фінансових показників, таких як рентабельність, ліквідність, обіговість активів, для

виявлення проблем та прийняття коригувальних заходів [1, с. 204].

Етап 6. Оцінка результатів та коригування планів:

а) Аналіз результатів. Порівняння фактичних показників з плановими, визначення причин відхилень.

б) Коригування планів. Внесення змін до фінансових планів на основі отриманих результатів та змін у зовнішньому середовищі.

Етап 7. Звітування та комунікація:

а) Фінансова звітність – підготовка фінансових звітів для внутрішніх і зовнішніх користувачів, включаючи акціонерів, кредиторів, регуляторні органи.

б) Комунікація з зацікавленими сторонами – інформування зацікавлених сторін про фінансовий стан підприємства, його плани та досягнення.

Серед чималої чисельності фінансових інструментів здатних підвищувати синергетичний ефект визначальних факторів процесу фінансового планування в ході прийняття

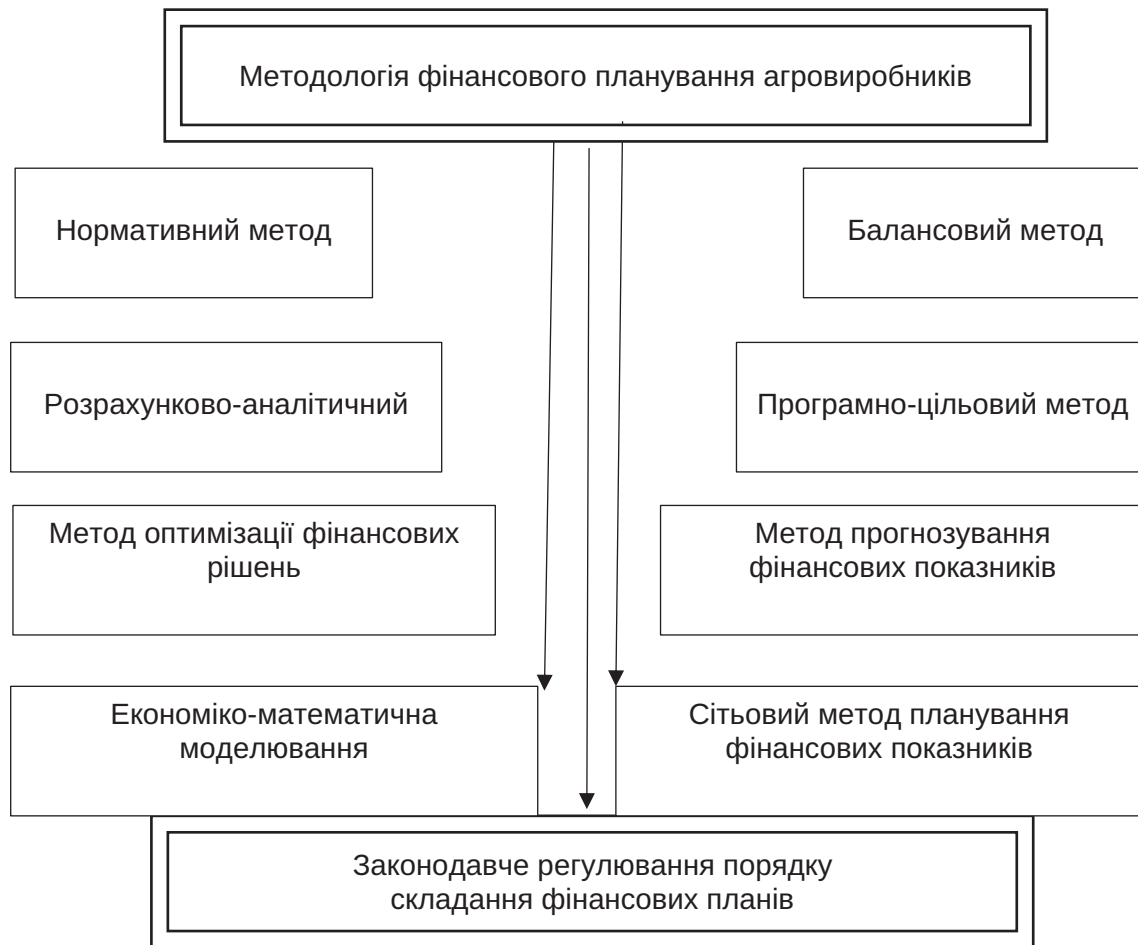

Рис. 2. Методологія фінансового планування агровиробників

Джерело: складено авторами

оптимальних рішень товаровиробниками слід відокремити такі, що зменшують коливання ринкового середовища та вплив негативних умов функціонування економіки країни на виробничу діяльність аграрного сектору [4, с. 88]. Одним із таких інструментів виступають цифрові технології в системі фінансового планування, які мають використовуватись в сучасному конкурентному середовищі. Детальніше наведемо методологію фінансового планування агровиробників на рисунку 2.

Визначаючи той чи інший метод фінансового планування аграрним підприємствам слід враховувати дію об'єктивних факторів, які безпосередньо впливають на кінцеві

результативні показники її діяльності та здатні підвищувати ефективність виробництва [2; 3].

Висновки. Створення відповідних умов господарювання аграрні підприємства на основі фінансового планування мають змогу досягти стратегічних та оперативних цілей, в тому числі максимізувати прибуток вкладений на 1 грн. капіталу, скоротити рівень поточних витрат максимізувати абсолютну величину виручки та суму прибутку, мінімізувати собівартість продукції виробника. Окреслюючи вищенаведені пропозиції, слід відзначити, що саме цифрові технології як складова процесу фінансового планування аграрних підприємств відіграють вирішальну роль в сучасних умовах господарювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гетьман О. О., Дудкіна Т. В. Обґрунтування вибору методів фінансового планування для сільськогосподарських підприємств. *Таврійський науковий вісник*. 2015. № 90. С. 202–209. URL: http://www.tnv-agro.ksauniv.ks.ua/archives/90_2015/39.pdf (дата звернення: 07.08.2024).

2. Дергалюк Б., Деркач Н. Фінансове планування на підприємстві: сутність, проблеми та оптимізація. *Економіка та суспільство*. 2023. № 54. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-19> (дата звернення: 04.08.2024).
3. Дорошенко О. О., Сорокати В. М. Фінансове планування на підприємстві як механізм мінімізації фінансових ризиків. *Ефективна економіка*. 2021. № 10. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.10.95 (дата звернення: 06.08.2024).
4. Єрохін С. А., Віршовка С. С. Принципи та роль фінансового планування в забезпеченні розвитку підприємства. *Актуальні проблеми економіки: Підприємництво, торгівля та біржова діяльність*. 2020. № 10 (232). С. 82–91. DOI: 10.32752/1993-6788-2020-10-232-82-91 (дата звернення: 08.08.2024).
5. Кірсанова Т. О., Дьяченко Н. А. Проблеми та перспективи фінансового планування на підприємстві. *Вісник СумДУ. Серія "Економіка"*. 2011. № 4. С. 48–57. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/download/123456789/25422/1/Kirsanova_D%27jachenko.pdf (дата звернення: 09.08.2024).
6. Сидорчук І. Роль та особливості фінансового планування в діяльності підприємства *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 6. Том 1. С. 190–195. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6\(1\)-28](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6(1)-28) (дата звернення: 05.08.2024).
7. Ставерська Т. О., Андрющенко І. С. Фінансове планування та прогнозування в підприємствах і фінансових установах : навч. посіб. / Т. О. Ставерська, І. С. Андрющенко. Харків : Видавець Іванченко І. С., 2013. 146 с.
8. Тешева Л. В., Хохлов М. П., Петрова І. М. Роль фінансового планування у сучасних умовах господарювання. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 23. С. 314–320. URL: <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/62.pdf> (дата звернення: 06.08.2024).
9. Rodina, O., Savchenko, T., Velychko, O., Lebedenko, T., and Novichkova, T. (2022). Assessment of Attractiveness Intermediaries in the Formation of Logistic Connections of the Poultry Enterprises. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, vol. 44, no. 1, pp. 84–94. DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2022.09> (дата звернення: 06.08.2024).
10. Velychko, O., Velychko, L., Khalatur, S., and Roubík, Hynek (2020). A guarantor in the quality management system of educational programs: a case of Ukrainian universities. *Problems and Perspectives in Management*, vol. 18(4), pp. 153–166. DOI: [https://doi:10.21511/ppm.18\(4\).2020.14](https://doi:10.21511/ppm.18(4).2020.14) (дата звернення: 05.08.2024).
11. Vinichenko, I. I., Honcharenko, O. V., Khalatur, S. M., Sitkovska, A. O., Prus, Y. O., and Korchahina V. H. (2020). Innovation investment platform of complex ensuring the economic security of enterprises of agrarian industry. *Rivista di Studi sulla Sostenibilita*, vol. (2), pp. 63–79. DOI: 10.3280/RISS2020-002-S1006 (дата звернення: 04.08.2024).
12. Khalatur, S., Honcharenko, O., Karamushka, O., Solodovnykova I., and Shramko, I. (2022). Paradigm transformation of the economic crises modeling. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 4(45), pp. 285–297. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.4.45.2022.3833> (дата звернення: 01.08.2024).
13. Khalatur, S., Velychko, O., Oleksiuk, V., Kravchenko, M., and Karamushka, D. (2023). Financial security as a component of ensuring innovative development of agricultural production. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 3(50), pp. 341–356. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.3.50.2023.4050> (дата звернення: 03.08.2024).
14. Khalatur, S., Kachula, S., Oleksiuk, V., Kravchenko, M., and Klymenko, S. (2023). Anti-crisis management as a basis for the formation of a financial mechanism for the sustainable development of agricultural business. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 5(52), pp. 413–432. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.5.52.2023.4169> (дата звернення: 02.08.2024).

REFERENCES:

1. Hetman O. O., Dudkina T. V. (2015) Obhruntuvannya vyboru metodiv finansovoho planuvannya dlya sil's'kohospodarskykh pidpryyemstv [Justification of the choice of financial planning methods for agricultural enterprises]. *Taurian Scientific Herald*, no. 90. pp. 202–209. Available at: http://www.tnv-agro.ksauniv.ks.ua/archives/90_2015/39.pdf (accessed August 07, 2024).
2. Dergalyuk B., Derkach N. (2023) Finansove planuvannya na pidpryyemstvi: sutnist', problemy ta optymizatsiya [Financial planning at the enterprise: essence, problems and optimization]. *Economy and society*, no. 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-19> (accessed August 04, 2024).
3. Doroshenko O. O., Sorokaty V. M. (2021) Finansove planuvannya na pidpryyemstvi yak mekhanizm minimizatsiyi finansovykh ryzykiv [Financial planning at the enterprise as a mechanism for minimizing financial risks]. *Efficient economy*, no. 10. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.10.95 (accessed August 06, 2024).

4. Yerokhin S. A., Viryovka S. S. (2020) Pryntsypy ta rol' finansovoho planuvannya v zabezpechenni rozvytku pidpryyemstva [Principles and role of financial planning in ensuring the development of the enterprise]. *Actual problems of the economy: Entrepreneurship, trade and stock market activity*, no. 10 (232), pp. 82–91. DOI: 10.32752/1993-6788-2020-10-232-82-91 (accessed August 08, 2024).
5. Kirsanova T. O., Dyachenko N. A. (2011) Problemy ta perspektyvy finansovoho planuvannya na pidpryyemstvi [Problems and prospects of financial planning at the enterprise]. *Bulletin of Sumy State University. Economy series*, no. 4, pp. 48–57. Available at: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/25422/1/Kirsanova_D%27jachenko.pdf (accessed August 09, 2024).
6. Sydoruk I. (2022) Rol ta osoblyvosti finansovoho planuvannya v diyalnosti pidpryyemstva [The role and peculiarities of financial planning in the activities of the enterprise]. *Visnyk of the Khmelnytskyi National University*, no. 6, vol. 1, pp. 190–195. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6\(1\)-28](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6(1)-28) (accessed August 05, 2024).
7. Stavarska T. O., Andryushchenko I. S. (2013) *Finansove planuvannya ta prohnozuvannya v pidpryyemstvakh i finansovykh ustanovakh : navch. posib.* [Financial planning and forecasting in enterprises and finance institutions: education manual]. Kharkiv: Ivanchenko I. S. Publisher, 146 p. (in Ukrainian).
8. Tesheva L. V., Khokhlov M. P., Petrova I. M. (2018) Rol finansovoho planuvannya u suchasnykh umovakh hospodaryuvannya [The role of financial planning in modern economic conditions]. *Global and national economic problems*, vol. 23, pp. 314–320. DOI: <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/62.pdf> (accessed August 06, 2024).
9. Rodina, O., Savchenko, T., Velychko, O., Lebedenko, T., and Novichkova, T. (2022), “Assessment of Attractiveness Intermediaries in the Formation of Logistic Connections of the Poultry Enterprises”, *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, vol. 44, no. 1, pp. 84–94. DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2022.09> (accessed August 6, 2024).
10. Velychko, O., Velychko, L., Khalatur, S., and Roubik Hynek (2020), “A guarantor in the quality management system of educational programs: a case of Ukrainian universities”, *Problems and Perspectives in Management*, vol. 18(4), pp. 153–166. DOI: [https://doi.org/10.21511/ppm.18\(4\).2020.14](https://doi.org/10.21511/ppm.18(4).2020.14) (accessed August 5, 2024).
11. Vinichenko, I. I., Honcharenko, O. V., Khalatur, S. M., Sitkovska, A. O., Prus, Y. O., and Korchahina, V. H. (2020), “Innovation investment platform of complex ensuring the economic security of enterprises of agrarian industry”, *Rivista di Studi sulla Sostenibilita.* (2), pp. 63–79. DOI: 10.3280/RISS2020-002-S1006 (accessed August 4, 2024).
12. Khalatur S., Honcharenko O., Karamushka O., Solodovnykova I., Shramko, I. (2022), “Paradigm transformation of the economic crises modeling”, *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 4(45), pp. 285–297. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptop.4.45.2022.3833> (accessed August 1, 2024).
13. Khalatur, S., Velychko, O., Oleksiuk, V., Kravchenko, M., and Karamushka, D. (2023), “Financial security as a component of ensuring innovative development of agricultural production”, *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 3(50), pp. 341–356. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptop.3.50.2023.4050> (accessed August 3, 2024).
14. Khalatur, S., Kachula, S., Oleksiuk, V., Kravchenko, M., and Klymenko, S. (2023), “Anti-crisis management as a basis for the formation of a financial mechanism for the sustainable development of agricultural business”, *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 5(52), pp. 413–432. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptop.5.52.2023.4169> (accessed August 2, 2024).